Førsteblad

NORSK ETNOLOGISK GRANSKING

Emnenr. 6

Fylke: Buskerud

Tilleggsspørsmålnr. 6

Herad: Krødsherad

Emne: Folkelege musikkinstrument

Bygdelag:

Oppskr. av: Trond G. Opsen

Gard: Opsen

(adresse): Flattum, Vikersund

G.nr. 221 Br.nr. 1–2

A. Merk av om oppskrifta er etter eiga røynsle.

B. Eller om den er etter andre heimelsmenn: (ta også med alder, heimstad, yrke):

SVAR

1) Folkelege musikkinstrument.

Å lage lurar av samanrulla arebark er velkjent. Gjætlingungar dreiv mykje med det; men utkrart lydskapande ved munninge-enden har eg ikkje høyrt om.

2) Tarpipe var det vanlege namnet på lur.

3) Eg har einggong sett ei rangle, gjort av tre. Ho kunne vere ca. 15 cm. lang. Den nedre enden var rund og passe tjukk for ei barnehand å halde i. Den øvre enden var tjukkare og firkanta, og innhol, med sprekker, so ein kunne sjå dei runde kulene som låg inni.

Kva det var i dei kulene, veit eg ikkje; men det skrangla svært, når ein ristra ranglea.

4) Av enkle måtar for å få det til å smelle, kan nemnast: krumme fingrane og smella eit blad med den andre handa, smella ein pose fylt med luft, smella kruna or ingesmelle med handbaken, leggje glas på ein stein, etter at ein fyrst hadde sputta på han, og so slo til med ein annan stein (kolasmell) leggje nøtter i elden, men det måtte ein passe seg for. Stalt kunne sprette i augo.

6966

Ved festlege høve, t.d. brudlaup, skaut dei kanghøl. Dei bora hol i eit berg, gjerne fleire jamnsides. Dei la bergskrutt i holnen og la lunta nedi. Så dreiv dei i ein trekopp så hardt dei vann. Far ikkje å skada lunta, skar dei ei rifle i koppen.

Brudlaupa vart oftast haldt ved Jansokleite, og da var Kråkerfjarden allmannvegen til kjørkja. Det var stått gildt å få mange skott. Dei telte deim.

Sunnare vart dynamitt brukt ved festlege høve.

Eg trur helst det varsla lykke å få mange skott ved brudlaup.

5) Høyrde far min, Gunnar Gopen, fortelle, at far hans, Truls Gopen, eingong var på garden Ringnes. Dei hadde vore og prøvd traverane sine på isen. Fleire skrubbar var etter deim. Då sa Ringnesen: „La skyttjuno!"
Likeens hadde gjæteungane pistolar som dei skaut med for å halde udyra, bjørn og skrubb, unna.

NORSK ETNOLOGISK GRANSKING

NORSK ETNOLOGISK GRANSKING
adr. NORSK FOLKEMUSEUM
BYGDØY

Busk.
Krødsherad

I Deres svar på nr.6"Folkelege musikkinstrument" nevner De dette instrument:

Lur av orebark

For å få klarlagt enkelte spörsmål,og også få tatt et foto av nevnte instrument för det blir ödelagt,ville vi være takknemmelig om De hadde anledning til å skaffe oss et eksemplar.Dersom De har utlegg vennligst gi opplysning om det så skal det bli refundert. Portoen vil i alle tilfelle bli refundert.

Da ora har sett inn seivåren, er det uråd å få laga nokon lur av orebark, nå.

Vi lagar han slik:

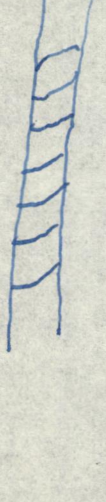

På ein jamn, kvistfri oreleggj – diam. ca. 6-7 cm – skjær ein rundt, som teikninga viser, løysar barken forsiktig frå og rullar nedantil og oppover, den tjukkaste nedst, og spisskar den oppover til det blir eit smalt munnstykke.

Det er om våren i gjilleskog at hjuringen lagar slik lur. Den må leggjast i vatn før ein [illegible] han bruk. Skal prøve å få tak i ein slik til våren og sende Dykk.

Vikersund, 7/7 - 1955 [illegible signature]

0. 12/7 55
2.50

10920